

Udmøntning af epX-aftalen: 1. delaftale om etablering af et nyt uddannelses- og institutionslandskab på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet

Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti og Dansk Folkeparti.

11. juni 2025

Partierne er enige om 1. delaftale om etablering af et nyt uddannelses- og institutionslandskab på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet, der udmønter dele af *Aftale om ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse* af 18. februar 2025 (herefter epX-aftalen). Aftalen har karakter af en stemmeaftale.

1. Nyt uddannelses- og institutionslandskab

Det følger af epX-aftalen, at der skal ske en større strukturel omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet med henblik på at understøtte god geografisk dækning af socialt og fagligt bæredygtige uddannelser på økonomisk bæredygtige institutioner. Omlægningen indebærer en reformproces med sammenlægning og spaltning af eksisterende institutioner og afdelinger samt udbudsplacering af epX, gymnasiale enkeltfag og almene voksenuddannelser.

Det er en vigtig prioritet for aftalepartierne, at der er gode uddannelsesmuligheder i hele landet for unge såvel som voksne. Uddannelses- og institutionslandskabet har forskellige karakteristika rundt omkring i landet. Aftalepartierne er derfor enige om, at omlægningen af uddannelses- og institutionslandskab skal ske med afsæt i overordnede pejlemærker, der afspejler, at omlægningen er en kompleks proces med flere og til tider modsatrettede hensyn, hvor lokale udfordringer vil kræve forskellige løsninger. Aftalepartierne er derfor enige om følgende:

1.1 Proces for omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet

Omlægningsprocessen skal koordineres af Børne- og Undervisningsministeriet med inddragelse af selvejese sektoren (statsfinansierede selvejende institutioner med udbud af ungdoms- og voksenuddannelser) samt øvrige relevante aktører og interessenter, herunder regionerne, og gennemføres i overensstemmelse med nedenfor anførte pejlemærker for den strukturelle omlægning af institutionslandskabet samt for udbudsplacering af hhv. epX, gymnasiale enkeltfag og almene voksenuddannelser.

Børne- og Undervisningsministeriet igangsætter en lokal proces, hvor eksisterende institutioner, regionerne og eventuelt øvrige relevante interessenter går i dialog om omlægningen af uddannelses- og institutionslandskabet i deres lokalområde. Processen vil pågå i tre separate men sammenhængende og parallelle spor om hhv. 1) udbud af gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser i og på tværs af byområder i et geografisk afgrænset område (fx Sønderjylland), 2) udbud af gymnasiale enkeltfag samt 3) udbud af almene voksenuddannelser inden for dækningsområder. Der træffes ikke beslutning i ét spor, før der foreligger en samlet løsning på tværs af alle tre spor. Der vil under den lokale proces løbende pågå dialog mellem sektoren og Børne- og Undervisningsministeriet.

Regionerne inviteres til at bidrage til den statslige koordination i forlængelse af regionernes eksisterende opgaver på uddannelsesområdet. Regionerne vil desuden blive inddraget i den lokale proces som høringspart.

Der udpeges en opmand, som på tilsvarende vis som under kommunalreformen i 2007 samt ved etablering af fgU i 2017 kan understøtte lokal forankring samt hjælpe med at finde løsninger i forbindelse med eventuelle lokale uenigheder. Opmanden inddrages i den lokale proces efter anmodning fra Børne- og Undervisningsministeriet eller berørte institutioner. Opmanden rapporterer om sine undersøgelser til børne- og undervisningsministeren.

Børne- og undervisningsministeren træffer beslutning om et nyt uddannelses- og institutionslandskab efter drøftelse med aftalepartierne.

1.2 *Pejlemærker for omlægning af institutionslandskabet*

Omlægningen af institutionslandskabet skal tage afsæt i fire centrale pejlemærker, der skal understøtte geografisk dækning af både gymnasiale og erhvervsrettede uddannelser samt almene voksenuddannelser på økonomisk, fagligt og socialt bæredygtige institutioner:

1. *Konsolidering af udbud af gymnasiale uddannelser i byskoler i mindre byområder*

Alle institutioner og afdelinger med udbud af gymnasiale uddannelser skal konsolideres i byskoler i mindre byområder med et skønnet elevgrundlag til én institution. En konsolidering i byskoler skal understøtte opretholdelsen af bæredygtige gymnasiale uddannelsesudbud på skoler med attraktive ungdomsmiljøer og en lokalt forankret daglig ledelse uden for de større byer, jf. *epx-aftalen*.

2. *Konsolidering af udbud af gymnasiale uddannelser i mellemstore byområder*

Institutioner og afdelinger med udbud af gymnasiale uddannelser skal konsolideres til færre institutioner i mellemstore byområder, hvis det er nødvendigt for at sikre faglig og økonomisk bæredygtighed for institutionerne. Samtidig er det et hensyn, at der er flere institutioner

3. *Konsolidering af udbud af erhvervsuddannelser i områdeskoler*

Med henblik på at understøtte den geografiske dækning af erhvervsuddannelser uden for de større byer konsolideres institutioner og afdelinger med udbud af erhvervsuddannelser i områdeskoler med lokale afdelinger i mindre og mellemstore byområder uden for de større byer. Områdeskolerne vil forventeligt i mellemstore byer ofte have lokalt udbud af merkantile og/eller tekniske gymnasiale uddannelser.

4. *Konsolidering af eksisterende voksenuddannelsescentre (VUC)*

Der skal ske en omlægning af de eksisterende VUC-institutioners uddannelsesaktivitet gennem sammenlægning med eller udspaltning til andre institutioner i et nyt uddannelses- og institutionslandskab. Konsolideringen skal finde sted som led i udbudsplaceringen af almene voksenuddannelser og gymnasiale enkeltfag. Det skal blandt andet sikre, at erfaringer med at etablere stærke voksenpædagogiske miljøer i VUC-sektoren bliver videreført i det nye landskab, hvor almene voksenuddannelser og gymnasiale enkeltfag får en ny institutionel forankring, jf. *epx-aftalen*. I de fire største byer samt enkelte andre områder vil det være muligt med selvstændige institutioner, der primært udbyder gymnasiale enkeltfag, såfremt det vurderes fagligt og økonomisk bæredygtigt, jf. punkt 1.4 nedenfor.

Nye institutionsnavne skal ifølge gældende retningslinjer bl.a. være alment genkendelige samt dækkende og retvisende i forhold til den konkrete institutions aktiviteter og stedlige placering. I forbindelse med den forestående omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet er aftalepartierne enige om, at institutioner, der berøres af omlægningen og i dag ikke lever op til gældende retningslinjer for nye institutionsnavne, skal have et nyt institutionsnavn, som efterlever ovenstående retningslinjer.

Det er samtidig aftalepartiernes intention, at institutioner med historiske navne som fx "katedralskole" fortsat vil beholde disse navne. Det er børne- og undervisningsministeren, der endeligt godkender navnene.

Aftalepartierne er desuden enige om, at institutioner dertil kan vælge at have et udenlandsk navn (fx et engelsk- eller tyskklingende navn) som supplement til det danske navn. Det kan for eksempel være relevant for institutioner, der har samarbejdsskoler i udlandet eller udbyder IB-uddannelsen, og som derfor ønsker også at kunne kommunikere til et udenlandsk publikum.

Ovenstående regler om nye institutionsnavne bliver skrevet ind i en ny fælles institutionslov.

Stx og epX skal i et fremtidigt uddannelses- og institutionslandskab så vidt muligt have samme brede geografiske tilgængelighed, som stx har i dag, *jf. epX-aftalen*. Udbudsplaceringen af epX sker ud fra en samlet vurdering af, hvilke institutioner der bedst kan opfylde fire generelle og sidestillede hensyn.

1. *Attraktive ungdomsmiljøer* med afsæt i erfaringer fra det gymnasiale område (stx, hhx, (htx), toårig hf, eux), der kan understøtte faglig fordybelse og stærke fællesskaber med andre unge.
2. *Erhvervsrettede undervisningsmiljøer*, herunder erfaring med praksisrelateret undervisning med sammenhæng mellem teori og praksis samt virksomhedsinddragelse og kontakt til erhvervslivet.
3. *Professionsrettede undervisningsmiljøer*, herunder erfaring med professionsrettet undervisning på gymnasialt fagniveau C-A med afsæt i en kombination af teori og praksis.
4. *Relevante bygningsfaciliteter*, såsom almene undervisningslokaler, værksteder, faglokale, simulationslokaler m.v.

I *større byer* vil der i udbudsplaceringen af epX desuden blive taget hensyn til en balanceret elevsammensætning samt geografisk spredning af udbudene inden for byområdet. *Uden for de større byer* vil der endvidere blive taget hensyn til at understøtte geografisk udbud af gymnasieuddannelser og erhvervsuddannelser, *jf. epX-aftalen*.

En institution behøver ikke nødvendigvis at udbyde andre uddannelser end epX, såfremt institutionen kan opnå bæredygtighed med alene dette udbud.

Institutioner og afdelinger med epX-udbud skal som udgangspunkt tilbyde flere forskellige faglinjer for at understøtte elevernes valgfrihed og mulighed for at ændre retning undervejs. Særlige hensyn kan dog tilsige udbud af én eller få faglinjer, herunder et begrænset elevgrundlag eller særlige faglige karakteristika på udbudsstedet.

Alle institutioner og afdelinger med epX-udbud skal ligeledes som det klare udgangspunkt udbyde det tredje år af epX (overbygning). Et begrænset elevgrundlag kan dog også her forhindre et fagligt og økonomisk bæredygtigt udbud af det tredje år. Der vil blive taget hensyn til at opnå en god geografisk tilgængelighed af tredje år i alle dele af landet.

1.4 Pejlemærker for udbud og placering af gymnasiale enkeltfag

Gældende regler for godkendelse af udbud af hf-enkeltfag videreføres for gymnasiale enkeltfag. Det betyder blandt andet, at børne- og undervisningsministeren godkender udbud af gymnasiale enkeltfag, herunder udbuddets fysiske placering. Dette giver mulighed for centralt at understøtte en tilstrækkelig kursistvolumen til at sikre stærke voksenpædagogiske læringsmiljøer og bæredygtige udbud inden for en rimelig geografisk afstand.

Godkendelse af udbud af gymnasiale enkeltfag sker ud fra en samlet vurdering med afsæt i følgende overordnede hensyn:

- Udbud inden for en rimelig geografisk afstand under hensyn til kursistvolumen
- Stærke voksenpædagogiske læringsmiljøer
- Sikring af et tilstrækkeligt udbud af fag (med henblik på at kursister skal kunne sammenstykke en fuld gymnasial eksamen via gymnasiale enkeltfag)
- Fagligt og økonomisk bæredygtige uddannelsesmiljøer
- Eksisterende rammer og kapacitet så vidt muligt udnyttes

Ved voksenpædagogiske læringsmiljøer forstås blandt andet undervisning, der tager afsæt i voksnes erfaringer, livssituationer og forudsætninger med fokus på respektfulde voksen-til-voksen-relationer, læringsmiljøer, der giver voksne mulighed for at omgås og samarbejde med andre voksne samt fysiske rammer, der understøtter et voksenrettet læringsmiljø. Disse forhold understøttes blandt andet ved et klart ledelsesansvar og ledelsesmæssigt fokus herpå samt et voksenpædagogisk fagmiljø for undervisere på udbuddet. Det er vigtigt, at kursister og lærere oplever, at der er synlig faglig ledelse på uddannelsesstedet, der kan underbygge kulturen og sammenhængskraften lokalt. Voksenpædagogiske læringsmiljøer kan se ud og etableres på forskellige måder.

De steder i landet, hvor der er tilstrækkelig kursistvolumen til det, udbydes gymnasiale enkeltfag på institutioner, der fortrinsvis udbyder gymnasiale enkeltfag. I områder, hvor der ikke er tilstrækkelig kursistvolumen til at opretholde sådanne institutioner, udbydes gymnasiale enkeltfag på institutioner med anden gymnasial undervisning. Hvilke områder, der har tilstrækkelig kursistvolumen hertil, vil bero på konkrete vurderinger i forbindelse med etablering af det nye samlede uddannelses- og institutionslandskab. Det forventes, at der vil være mulighed for at etablere institutioner, der fortrinsvis udbyder gymnasiale enkeltfag i de fire største byer samt i enkelte andre områder. Det forventes, at der i disse områder samlet set kan etableres op til 10 institutioner, der primært udbyder gymnasiale enkeltfag.

Det følger af epX-aftalen, at der skal igangsættes en kortlægning af de særligt tilrettelagte forløb for unge med særlige behov og tilbud målrettet sårbare unge, herunder tilbud på hf, stx, ASF-klasser og hf-enkeltfag.

Der er i dag mulighed for lokalt at tilrettelægge særlige hf-enkeltfagsforløb for særlige målgrupper, fx for voksne og unge med ordblindhed eller en psykisk diagnose. Dette vil fortsat være en mulighed med de kommende gymnasiale enkeltfag. Dette omfatter også muligheden for at oprette selvstændige forløb for elever med forlængede uddannelsesforløb, fx særlige klasser for elever med ordblindhed.

Udbud af almene voksenuddannelser skal også i et nyt uddannelses- og institutionslandskab ske inden for nærmere afgrænsede geografiske dækningsområder. Dækningsområderne skal som udgangspunkt være større, end det er tilfældet for VUC'ernes udbud af avu, fvu og obu i dag. I hvert dækningsområde tildeles som udgangspunkt én erhvervsskole med arbejdsmarkedsuddannelsesudbud retten og forpligtelsen til at udbyde avu, fvu og obu. Gældende forpligtelser for geografisk dækning af avu, fvu og obu inden for dækningsområdet videreføres. Institutionen får tillige ansvaret for, at der i dækningsområdet indgås driftsoverenskomster for fvu og obu, *jf. punkt 1.6 nedenfor*. Kursister og virksomheder bevarer frit valg mellem udbydere i hele landet. Udbydere må fortsat ikke markedsføre sig uden for eget dækningsområde.

Godkendelse af udbudsretten og -pligten til avu, fvu og obu sker ud fra en samlet vurdering bl.a. med afsæt i følgende overordnede hensyn:

- Stærke voksenpædagogiske læringsmiljøer
- Sammenhæng til institutionens øvrige uddannelsesudbud
- Fagligt og økonomisk bæredygtige uddannelsesmiljøer
- Bred geografisk dækning

En institutions udbudsret og -pligt til avu, fvu og obu fastholdes uanset eventuelle senere ændringer i institutionens øvrige uddannelsesudbud, herunder hvis institutionen mister sit arbejdsmarkedsuddannelsesudbud.

Kriminalforsorgen skal derudover fortsat kunne udbyde avu, fvu og obu under de samme vilkår som i dag.

1.6 Styringsmodel for driftsoverenskomstparter fvu og obu

Foreninger og institutioner, der er omfattet af folkeoplysningsloven, får ret til at indgå driftsoverenskomst, hvis de har udbud af folkeoplysning inden for det geografiske dækningsområde, og samtidig kan sandsynliggøre, at de vil kunne leve op til kravene om minimumsaktivitet.

For øvrige ansøgere om driftsoverenskomst vurderer driftsherre, om institutionen skal godkendes som driftsoverenskomstpart som led i opfyldelsen af en bred geografisk uddannelsesdækning og eventuelt for at imødekomme en særlig målgruppe, såfremt der er ansøgere hertil. Alternativt kan driftsherre vælge selv at varetage aktiviteten, også selv om ansøgeren kan sandsynliggøre, at kravene til minimumsaktivitet kan opfyldes.

Gældende aktivitetskrav på hhv. 5 årselever for fvu og 2 årselever for obu fastholdes. For at understøtte, at de enkelte tilbud ikke bliver for små, indsnævres mulighederne for at fravige kravet. Hvis ingen institutioner kan leve op til aktivitetskravet, skal driftsherre indgå driftsoverenskomst med mindst én institution, såfremt der er ansøgere hertil, med henblik på at sikre, at fvu og obu udbydes på forskellige institutionstyper. Driftsherre

vurderer i disse tilfælde ud fra nærmere fastlagte kriterier, hvilken institution, der bedst kan supplere udbuddet inden for det pågældende dækningsområde, fx i forhold til bred geografisk uddannelsesdækning og eventuelt for at imødekomme en særlig målgruppe.

Institutioner med udbud af specialundervisning for voksne i henhold til *lov om specialundervisning for voksne* undtages fra aktivitetskravet.

I forbindelse med, at tilsynsopgaven overgår fra VUC'erne til nye driftsherrer, skal der skabes øget fokus på ensartethed og transparens i driftsherrernes tilsynspraksis med deres driftsoverenskomstparter, herunder i forhold til hvilke krav der stilles til driftsoverenskomstparterne. Børne- og Undervisningsministeriet vil gå i dialog med nuværende driftsherrer og driftsoverenskomstparter om mulige ændringer i den gældende tilsynsvejledning.

2. Ny fælles institutionslov

Det følger af epx-aftalen, at de nuværende institutionslove for statsfinansierede selvejende institutioner på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet (hhv. *lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse* samt *lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v.*) ophæves og samles i én ny fælles institutionslov inden for den offentlige forvaltning, og at alle institutioner fremadrettet vil have mulighed for at blive godkendt til at udbyde alle ungdoms- og voksenuddannelser inden for de kriterier, der følger af lovgivningen om de pågældende uddannelser.

Aftalepartierne er enige om, at en ny fælles institutionslov for institutioner med udbud af ungdoms- og voksenuddannelser skal forenkle og ensrette reguleringen af institutionerne i forhold til de nuværende institutionslove og bekendtgørelser samt understøtte en effektiv institutionsdrift. Aftalepartierne er derfor enige om følgende:

2.1 Kompetencekrav til øverste leder eller afdelingsledere

Det er vigtigt, at ledelsen på institutioner med udbud af gymnasiale uddannelser har pædagogisk-didaktiske kompetencer, da det pædagogisk-didaktiske område udgør institutionernes kerneaktivitet. Der skal derfor stilles krav om, at institutionens øverste leder eller den relevante afdelingsleder har undervisningskompetence i et eller flere fag inden for den pågældende uddannelses fagrække på alle institutioner, der udbyder gymnasiale uddannelser (hhx, (htx), stx, epx og gymnasiale enkeltfag). Der etableres overgangsbestemmelser, så institutioner, hvor de relevante ledere i dag ikke har undervisningskompetence, først omfattes af kravet ifm. ledelsesskifte.

Der skal desuden være tydelig ledelsesforankring af ansvaret for institutionens uddannelser og uddannelsessteder. Et uddannelsessted, der ligger adskilt fra institutionens hovedadresse, skal derfor have en lokal ledelsesforankring. Lokal ledelsesforankring vil indebære, at eleverne og lærerne skal opleve, at der er en synlig pædagogisk og faglig ledelse lokalt i forhold

2.2 Regler om bestyrelsessammensætning

Der er med et nyt uddannelses- og institutionslandskab og én samlet institutionslov, hvor alle institutioner får mulighed for at blive godkendt til at udbyde alle ungdoms- og voksenuddannelser, behov for fælles regler for bestyrelsessammensætning. De nye regler skal understøtte, at bestyrelsen har kompetencer inden for institutionens uddannelsesudbud samt repræsenterer perspektiver fra aftagere af institutionens elever og kursister.

Arbejdsmarkedets parter kan bidrage med viden om arbejdsmarkedet på de institutioner, der udbyder epX i et nyt uddannelses- og institutionslandskab, da epX bl.a. skal forberede eleverne til at starte på en erhvervsuddannelse. Der skal derfor være krav om, at der skal indgå to partsudpegede medlemmer i bestyrelser for institutioner, som har udbud af epX.

Arbejdsmarkedets parter skal i særlig grad udpege medlemmer til bestyrelser for institutioner med væsentlig aktivitet inden for erhvervsuddannelser og arbejdsmarkedsuddannelser, da disse uddannelser uddanner direkte til arbejdsmarkedet, og viden om arbejdsmarkedets behov derfor er særligt relevant her. Antallet af bestyrelsesmedlemmer udpeget af arbejdsmarkedets parter skal afspejle institutionens uddannelsesudbud forholdsmæssigt med udgangspunkt i andelen af årselever på erhvervsuddannelser og arbejdsmarkedsuddannelser ud af institutionens samlede antal årselever, jf. tabel 1. Disse medlemmer udpeges i tillæg til medlemmer udpeget som følge af udbud af epX, dog kan arbejdsmarkedets parter maksimalt udpege seks medlemmer i alt. Gældende undtagelser for bestyrelsessammensætningen på landbrugsskoler og SOSU-skoler videreføres.

Tabel 1: Antal partsudpegede bestyrelsesmedlemmer med ny institutionslov (ud over medlemmer som følge af udbud af epX)

Andel årselever på eud og amu ud af institutionens samlede aktivitet	Medlemmer udpeget af arbejdsmarkedets parter
0 pct. – 5. pct.	Ingen medlemmer
5 pct. til 25 pct.	2 medlemmer
25 pct. til 50 pct.	4 medlemmer
Større end 50 pct.	4-6 medlemmer*

*) Dog maks. 6 medlemmer i alt, når medlemmer som følge af evt. udbud af epX tælles med.

Der indføres desuden krav om et bestyrelsesmedlem fra de videregående uddannelser på alle institutioner samt et bestyrelsesmedlem fra erhvervsskolerne på institutioner, som har udbud af epX, men ikke har erhvervsuddannelsesaktivitet. Endvidere udpeges et medlem af en eller flere kommunalbestyrelser i forening eller af regionen. Bestyrelsens samlede størrelse fastsættes til minimum 6 og maksimum 12 medlemmer. Nye hovedregler om bestyrelsessammensætning er sammenfattet i tabel 2 nedenfor:

Antal medlemmer	6-12 med stemmeret
- heraf elever	2 (1 med stemmeret)
- heraf medarbejdere	2 (1 med stemmeret)
- heraf kommuner/regioner	1 (udpeges af en eller flere kommunalbestyrelser i forening eller af regionen.)
- heraf udpeget af arbejdsmarkedets parter	Evt. repræsentation afhænger af institutionens uddannelsesudbud. 0-6 medlemmer udpeges af arbejdsmarkedets parter, heraf 2, hvis institutionen har udbud af epk, samt 2-6 medlemmer, hvis institutionen har eud- eller amu-aktivitet, jf. tabel 1, dog maks. 6 medlemmer i alt. Der skal være lige mange repræsentanter for arbejdsgivere hhv. lønmodtagere.
- heraf videregående uddannelser	1
- heraf erhvervsskoler	1 (på institutioner med udbud af epk uden eud-aktivitet)
Selvsupplering	Et mindretal af de udefrakommende bestyrelsesmedlemmer kan udpeges ved selvsupplering, 0-4 medlemmer
Krav til erfaring fra specifikke sektorer	Ja (grundskole)
Krav vedr. udefrakommende medlemmer	Flertallet af medlemmer skal være udefrakommende. Bestyrelsen vælger en formand blandt de udefrakommende medlemmer.

I forbindelse med sammenlægning eller spaltning videreføres gældende regler, så der i en overgangsperiode kan godkendes fravigelse fra regler om loft for antallet af bestyrelsesmedlemmer samt regler om bestyrelsens sammensætning, herunder antallet af partsudpegede medlemmer.

2.3 Styrkelse af bestyrelserne

Institutionerne skal have professionelle og effektive bestyrelser med kompetencer inden for institutionernes uddannelsesudbud. De gældende regler for institutioner for erhvervsrettet uddannelse vedrørende krav om bestyrelsesuddannelse, eksternt analyse og kompetenceprofiler skal gælde alle institutioner med udbud af ungdoms- og voksenuddannelser. Samtidig skal beløbsgrænserne for bestyrelseshonorarerne harmoniseres til samme niveau, som der i dag gælder for institutioner for erhvervsrettet uddannelse med henblik på at understøtte, at institutionerne kan tiltrække bestyrelsesmedlemmer med de rette kompetencer.

2.4 Vilkår for medarbejderinddragelse

Der oprettes et rådgivende pædagogisk organ med demokratisk forankring i det samlede lærerkollegium på alle institutioner, således at lærerkollegiet aftaler sin egen repræsentation. Dette skal understøtte en stærk pædagogisk-didaktisk praksis på tværs af institutionens virke. Institutionens ledelse beslutter selv, hvordan det rådgivende pædagogiske organ organiseres, herunder ift. mødefrekvens, dagsordener m.v. Det vil være et krav, at institutionens øverste leder nedsætter et rådgivende pædagogisk organ og deltager i organets møder. Den øverste leder kan delegere ansvaret for kontakten til det rådgivende pædagogiske organ til den leder, som har ledelsesansvaret for den eller de uddannelser, som det rådgivende pædagogiske organ vedrører.

2.5 Attraktive ungdomsmiljøer, inddragelse og tæt kontakt til foreningslivet

Elever, lærlinge og kursister har et særligt kendskab til institutionerne og det sociale miljø på den enkelte skole. I forbindelse med omlægning af institutionslandskabet skal de derfor sikres mulighed for at bidrage til udviklingen af de nye institutioner, bl.a. med henblik på at skabe socialt attraktive ungdomsmiljøer. Elevrådene/kursistrådene skal inddrages efter, at beslutningen om sammenlægning eller spaltning er truffet.

For at fremme elever, lærlinge og kursisters demokratiopfattelse skal elevråd og kursistråd sikres bistand fra en af institutionens medarbejdere, som skal understøtte elev- og kursistrådets arbejde.

Yderligere skal der foretages en gennemgang af elevrådsbekendtgørelsen med henblik på en ajourføring og fremtidssikring i forhold til den kommende institutionsstruktur på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet.

Endvidere skal folkeoplysende foreninger have mulighed for at få stillet ledige lokaler til rådighed efter anvisning fra kommunen på alle institutioner. Det er vigtigt for aftalepartierne, at foreninger m.v., hvis formål eller adfærd modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, ikke kan anvise lokaler på institutionerne.

Endvidere skal institutionerne i en ny samlet institutionslov forpligtes til at understøtte institutionens ungdomsmiljø med henblik på at skabe et stærkt ungdomsmiljø på tværs af forskellige gymnasieuddannelser. Det kan ske fx ved at understøtte relevante klubber og udvalg m.v. drevet af eleverne, herunder ved at stille ledige lokaler og faciliteter til rådighed, eller på anden vis understøtte elevfællesskaber, som er relevante for de unges sociale og/eller faglige trivsel.

2.6 Vilkår for skolehjem/kostafdelinger på det gymnasiale område, herunder epX

Der foretages en harmonisering af vilkårene for oprettelse, optag og egenbetaling på kostafdelinger på tværs af det gymnasiale område, således at elever på hhx, (htx) og epX omfattes af de samme vilkår som elever på stx i dag. Det betyder, at reglerne for oprettelse af kostafdelinger harmoniseres, så børne- og undervisningsministeren kan godkende oprettelse af eventuelle nye kostafdelinger på alle institutioner, hvor der vurderes at være et begrundet og varigt behov. Børne- og undervisningsministeren får ligeledes mulighed for at fastsætte regler om kostafdelingens fysiske indretning og pædagogiske tilbud for at skabe mere lige vilkår og ensartethed på tværs af kostafdelinger. Endvidere bliver reglerne for egenbetaling på kostafdelinger harmoniseret på tværs af de gymnasiale uddannelser, så egenbetalingen fastsættes efter institutionens egne bestemmelser, mens elever under 18 år udløser statstilskud til nedsættelse af egenbetalingen.

Fremover vil alle elever på gymnasiale uddannelser (stx, hhx, (htx) og epX) kunne optages med statstilskud på en kostafdeling, såfremt de bor mere end fem kvarters transporttid fra den nærmeste institution med den ønskede uddannelse eller er vurderet frafaldstruede.

Elever på landbrugsuddannelsen har i det nuværende uddannelseslandskab særskilte vilkår for optag på kostafdeling, så disse skal tilbydes optag på en kostafdeling uanset transporttid modsat øvrige elever på erhvervsuddannelserne. Landbrugsuddannelsen er den centrale aktivitet på de syv monofaglige landbrugsskoler samt Jordbrugets UddannelsesCenter Århus. Disse skoler har gennem mange år udviklet særlige landbrugsspecialiserede undervisningsmiljøer, som har været understøttet af, at stort set alle elever på disse skoler bor på skolens kostafdeling. Det er endnu ikke besluttet om og hvilke af disse skoler, som eventuelt får mulighed for at udbyde epX. Aftalepartierne er dog enige om at tilvejebringe hjemmel til, at såfremt disse institutioner får mulighed for at udbyde epX, vil epX-elever på disse institutioner kunne optages på kostafdeling på lige fod med elever på landbrugsuddannelsen – dvs. uden kravet om transporttid. Dette er for at sikre, at disse skolers særlige undervisningsmiljøer også vil blive gældende for eventuelt kommende epX-elever. De særlige undervisningsmiljøer vil blive udmøntet som kriterier, som institutioner skal opfylde for at kunne optage elever på kostafdelinger under disse særlige vilkår.

2.7 Regler for oprettelse og lukning af institutioner og afdelinger samt regler for udbudsgodkendelse

Oprettelse og nedlæggelse af institutioner vil ske på initiativ af børne- og undervisningsministeren, men lokale aktører kan fortsat bidrage med forslag og ønsker. En institutionsgodkendelse medfører ikke automatisk ret til at udbyde en eller flere uddannelser. Det beror på de enkelte uddannelsers lovgivning, hvorvidt en institution kan komme i betragtning til at udbyde uddannelsen. Godkendelse af udbud gives særskilt og med mulighed for præcisering af stedlig placering. Børne- og undervisningsministeren skal desuden have mulighed for at påbyde en institution et bestemt udbud, hvis det er nødvendigt for at sikre uddannelsens geografisk dækning. En varig lukning af tildelte udbud vil tilsvarende forudsætte børne- og undervisningsministerens godkendelse.

Reglerne for sammenlægning og spaltning videreføres. Dog indføres, at børne- og undervisningsministeren midlertidigt i forbindelse med omlægningen af uddannelses- og institutionslandskabet indtil opstart i epX i august 2030 – uanset bestyrelsesanmodning herom - kan træffe beslutning om sammenlægning eller spaltning, hvis hensynet til opfyldelse af nationale uddannelses- og institutionspolitiske mål tilsiger det, eller hvis institutionen på grund af sin økonomiske situation skønnes uegnet til at fortsætte sin virksomhed. I sådanne situationer vil børne- og undervisningsministeren kunne nedsætte en midlertidig bestyrelse for institutionen.

Endelig fastlægges et entydigt afdelingsbegreb, som danner grundlag for en klar registrering af institutionernes underliggende uddannelsessteder til brug for bl.a. tilskudsadministration og statistik.

Side 12/14

2.8 Krav til samarbejder på tværs af institutioner

Et velfungerende samarbejde på tværs af institutioner er afgørende for at sikre et nationalt sammenhængende og effektivt uddannelsessystem. Der indføres derfor uddannelsesopdelte regionalt forankrede samarbejder. Regionsrådet kan anvende det regionalt forankrede samarbejde til at koordinere indsatsen med henblik på at sikre sammenhæng i udbuddet af ungdomsuddannelser samt et tilstrækkeligt og varieret voksenuddannelsesudbud. Regionalt forankrede samarbejder viderefører og erstatter nuværende gymnasiesamarbejder for gymnasiale uddannelser samt nuværende lokale fællesskaber for erhvervsuddannelser og voksenuddannelser. Regionalt forankrede samarbejder vil – i lighed med gymnasiesamarbejder i dag – være et krav for institutioner med udbud af gymnasiale uddannelser. Rammerne for regionalt forankrede samarbejder vil blive udmøntet, så der samlet set ikke kommer flere administrative opgaver i regionerne til at koordinere indsatsen på uddannelsesområdet.

2.9 Forenkling og ensretning af den lovmæssige tilskudsregulering

Tilskudsreglerne på tværs af ungdoms- og voksenuddannelsesområdet er i dag reguleret i fem forskellige materielle love med forskellige kriterier og detaljeringsgrader, hvilket komplicerer tilskudsadministrationen og forståelsen af tilskudsreglerne på de forskellige uddannelser. Der foretages derfor en forenkling og ensretning af den lovmæssige tilskudsregulering. Det betyder blandt andet, at de konkrete tilskudsvilkår for de enkelte uddannelser fremover i højere grad vil blive reguleret på de årlige finanslove. Samtidig indarbejdes en række gældende tekstanmærkninger af varig karakter fra finansloven i den nye institutionslov.

I dag er der krav om, at statsfinansierede selvejende institutioner skal aflægge årsrapport, som bl.a. skal give et retvisende billede af institutionernes økonomiske nøgletal. Som led i aflæggelsen af årsrapporten skal alle institutioner samtidig udarbejde et formålsregnskab. Formålsregnskabet fordeler institutionens indtægter og omkostninger på en række centralt definerede formål, hvilket skal sikre åbenhed og sammenlignelighed mellem forskellige uddannelser, institutionsdrift m.v. Efter etableringen af epk vil der også blive fastsat krav om, at institutionerne skal aflægge et formålsregnskab for epk, der afspejler institutionernes indtægter og omkostninger til gennemførelse af undervisningen på epk.

2.10 Institutionernes bygningsmæssige rammer

Institutionernes bygningsmæssige rammer er et centralt aktiv, der understøtter deres uddannelsesmæssige opgave. Institutionernes forvaltning og styring af deres bygningsmæssige rammer inkluderer også fysiske og bygningsmæssige samarbejder, herunder indbyrdes udlejning af bygninger, lokaler og faciliteter. Institutionerne får derfor bedre muligheder for at udleje overskydende bygningskapacitet til hinanden over en længere periode.

Institutionerne vil fortsat ikke have mulighed for at udleje overskydende bygningskapacitet på permanent basis, og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet vil skulle godkende udlejning af overskydende bygningskapacitet mellem uddannelsesinstitutioner. Dertil fastsættes gældende regulering af institutionernes låntagning fremover ved lov frem for ved bekendtgørelse.

Som led i implementering af epx og i lyset af konsolideringen af institutionslandskabet ved sammenlægning og spaltninger lægges der endvidere op til at undersøge mulighederne for en midlertidig ordning, hvor statsfinansierede selvejende institutioner berørt af omlægningen – under forbehold for samtykke fra Freja Ejendomme A/S (statens ejendomsselskab) – får mulighed for at sælge overskydende bygningsmasse til Freja Ejendomme A/S efter samme tilgang, som der kendes for regionerne i dag.

2.11 Datahjemler

Som følge af en ny fælles institutionslov videreføres og om nødvendigt opdateres, forenkles og ensrettes nødvendige og relevante bestemmelser, som regulerer eller medfører behandling af data.

3. Overgangsperiode

Det følger af epx-aftalen, at der skal ske en omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet, og at 10. klasse, toårig hf, eux og grundforløbets 1. del på erhvervsuddannelserne skal afskaffes som selvstændige uddannelses tilbud fra skoleåret 2030/2031.

Aftalepartierne finder det afgørende, at der bliver etableret gode overgangsvilkår fra det eksisterende til et nyt uddannelses- og institutionslandskab. Der vil blive taget stilling til overgangsvilkår for 10. klasse i et senere forhandlingsforløb, men aftalepartierne er enige om følgende for de øvrige uddannelser:

3.1 Værnsregler

I perioden frem mod etableringen af et nyt uddannelses- og institutionslandskab fastsættes midlertidige værnsregler vedrørende økonomiske dispositioner for statsfinansierede selvejende institutioner på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet. Værnsreglerne skal sikre, at der ikke foretages lokale økonomiske dispositioner, som kan vise sig i strid med de politisk tiltænkte ændringer af uddannelses- og institutionslandskabet.

3.2 Virksomhedsoverdragelse

Med etableringen af epx vil der forventeligt være brug for flere og ikke færre undervisere i det kommende ungdomsuddannelseslandskab.

For at skabe ro og tryghed for ansatte på statsfinansierede selvejende institutioner og med henblik på, at uddannelsesinstitutionerne bevarer relevante underviserkompetencer, vil virksomhedsoverdragelsesloven finde anvendelse i forbindelse med kommende spaltninger og sammenlægninger af uddannelsesinstitutionerne.

De gode erfaringer fra lærerværelset i 10. klasse skal tages med videre på epX. Aftalepartierne er enige om, at der skal tages særskilt stilling til håndtering af de ansatte i folkeskolens 10. klasse i et senere forhandlingsforløb, når det nærmere indhold på den nye epX-uddannelse er fastlagt, fx fag, fag-linjer, pædagogik, didaktik m.v.

3.3 Overgangsordning for nedlagte uddannelser

Elever som er påbegyndt toårig hf, eux og gf1 inden skoleåret 2030/2031 skal have mulighed for at afslutte deres uddannelsesforløb på gode vilkår og med tilstrækkelig kvalitet i undervisningen. Der etableres derfor overgangsordninger for de uddannelser, som afskaffes. Overgangsordningerne vil inkludere en afskæringsdato for de enkelte uddannelser, der afskaffes, hvor uddannelsesforløbet skal være afsluttet. Eleverne vil samtidig blive tilbudt at overgå til uddannelse og undervisning efter nye regler, hvor dette er hensigtsmæssigt og muligt. Der vil blive taget hensyn til uddannelsesinstitutionernes økonomiske og administrative rammer ved etableringen af overgangsordningerne, og samtidig vil der være fokus på, at institutionerne skal kunne fastholde de rette lærerkompetencer, så undervisningen har tilstrækkelig kvalitet.

4. Økonomi m.v.

Etableringen af epX indebærer en større omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet, hvor nogle institutioner skal sammenlægges eller spaltes med henblik på at understøtte geografisk nærhed samt fagligt og økonomisk bæredygtige uddannelsesinstitutioner med socialt attraktive ungdomsmiljøer. Samtidig skal epX have de rette fysiske faciliteter på uddannelsesinstitutionerne. Der er i forbindelse med epX-aftalen afsat en overordnet økonomisk ramme på cirka 4,8 mia. kr. samlet set over årene 2027-2034, svarende til i gennemsnit cirka 0,6 mia. kr. årligt i perioden, til omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet, jf. *tabel 3*.

Tabel 3

Økonomiske rammer fra Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse til omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet

Mio. kr. (2025-pl)	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Varigt
Omlægning af uddannelses- og institutionslandskabet	40	270	2.130	1.680	550	80	10	10	0

Anm: Beløb over 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste 10 mio. kr., og beløb under 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste hele mio. kr.

Kilde: *Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse af 18. februar 2025.*

Aftalepartierne forpligter sig til at stemme for de lovforslag og bevillingsmæssige hjemler, der understøtter og udmønter aftalens indhold.